

befogadására alapított „barbár“ iskola hamarosan eltűnik a föld kerekességéről s úgy gondolkodunk majd felőle, mint a megelőző századok iskolabörtöneiről és meg fog valósulni Decroly gondolata, hogy a való élet keretében neveljük a gyermeket az életre (*pour la vie, par la vie*). Decroly maga máris megvalósította ezt. Brüsszelben s a régi börtönből a gyermekek paradicsomát alkotta meg. Ez a metamorfózis mindenesetre ér annyit, mint a másik Ovidiusé.

Petersen Decrolyt mint az igaz élet pedagógusát méltatja. Lapierre pedig a francia tanítók hódolatát tolmácsolja.

Nemes Márta is értékes tanulmányt írt a könyvbe. Soraiból a megcsontított haza sorsáért aggódó, igaz magyar lélek érzése kél szárnyra s nagy érdeme, hogy ezt az érzést gyönyörű fogalmazásban tárja a Decrolyt tisztelő pedagógus-világ elé. Néhány sorát idézem a szép cikknek: „Boldog angolok, németek, franciák, belgák: tudjátok ti, mi az: elől járni, utat törni, fogyó lélekkel is buzdítani tudni még? Elszegényedtünk, országunkat, feldarabolták, saját honfitársaink egy részétől is elszakították. Tudjátok ti, mi az: haladást hirdetni, új eszmékért harcolni ott, ahol a mindennapi betevő falat megszerzése is küzdelembe kerül?...“ Nemesné önállóan gondolkodik: elismeréssel ír a nagy mesterről, de azért kritikai megjegyzéseit sem hallgatja el.

Folytathatnám tovább, az új iskolák vezérékpviseleinek: Bover-nek, Braunshausennak, Bühlernek, Descoedres-nek Ferrière-nek, Lombardo-Radicé-nek, Goddard-nak, a finn Zilliacusnak és a többinek tanulmányaival, akik mind a mai iskola megújításának gondolatát hirdetik és azt tanúsítják, hogy az elhunyt tudós által elvetett mag nagyra nőtt s egyre izmosodik. Reméljük, hogy hasznos gyümölcsöt terem és Decroly nagy gondolata, az iskola egészséges megújodása mielőbb megéri.

Eltes Mátyás.

Fritz Giese: Bildungs-ideale im Maschinenzeitalter. A Handbuch der Arbeitswissenschaft VII. kötetének (Arbeitspädagogik) 1. része. 1931. 247 lap.

A szerző a stuttgafti műegyetem tanára és pszichotechnikai intézetének vezetője, az alkalmazott lélektannak egyik legkiválóbb művelője, aki számos kultúrpszichológiai és gyermeklélektani munkájában főleg a technikával kapcsolatos munkaproblémával foglalkozik. A műegyetemen pedagógiai előadásokat is tartott, amelyeknek széles látóköre ebben az értékes munkájában is lépten-nyomon észrevehető. *Erlebnisgegenwart* és *Gegenwartsganzheit*: ez a két fogalom irányítja mindvégig felfogását, fejtegetéseit, leszűrt irányelveit, amelyek a tárgyak sokasága és változatossága ellenére mind egy gyújtópontba futnak össze: a pedagógiába, mint a kiszélesített kultúrának szerinte is legfontosabb területére. Könyvének címe is helyesebben ez lenne: Neveléstudomány és technika; milyen legyen a nevelés a technika korszakában?

A technika elől senki sem zárkozhatik el: minthogy fogyasztó minőségben a géppel össze vagyunk kapcsolva, mindenkinek állást kell foglalnia vele szemben. A technika az életvalóságon keresztül függ össze énnkel, felszabadítja az emberi gondolkodást a történelmi ballaszttól (historizmus!), hatalma

akkora, hogy még ősrégi kultúrákat (Ázsia) is meghódít (l. még 193. lap). Szerzőnkél a technika és a pedagógia egyazon terület két pólusaként szerepel, amelyeken belül a látszólag távoleső vagy idegen tényezők is helyet találnak: a nemzedékek problémája (62—66), a tanítóképzés (115), az iskolaköztség (103), éppúgy, mint az önéletrajzok (187), az utazások (195), a cserkészek (103) stb. Szóval minden, ami az életet élő ember (*erlebender Mensch*) körül forog.

Az említett két alapfogalom közül azonban a pedagógia elsőbbiségét hangsúlyoztatja mindvégig a technika „betörésével“ szemben: kiindul a pedagógia kultúrfilozófiai értékeléséből, könyvét a bevezető fogalmak (*Vorbegriffe*) fejezetével kezdi (11—17) és megadja a műveltség, tanítás, nevelés, művelődés és kultúrfilozófia fogalmainak magyarázatos meghatározását; külön fejezetben fejti ki a munkáltató jelen és a neveléstudomány vonatkozásainak rendszerét, a technika befolyását a pedagógiára és viszont ennek hatását a technikára (88—92), a pedagógiának és a politikának kapcsolatait (85—88); végül, mintegy munkájának eredményeként, irányelveket állít fel (240—42), amelyek közül jellemzésül csak egy-kettőt idézünk. A didaktika kiindulópontja — úgymond — kultúrcélok. Ma a munka központi eszmény. A nevelési technikának legnagyobb mértékben a munka által kell munkára nevelni. Ebből következik az általános pedagógiának a munkaiskolai gyakorlatra vonatkozó valamennyi alkalmazása. A pedagógusnak személyisége kevésbé döntő szakemberi mivoltában, de annál inkább általános emberi vonatkozásban; feladata úttörő jellegű (*Pioniertätigkeiten*); a tanító személyiségének hatása egyébként attól a különleges karakterológiai feltevéstől függ, amelyet minden pedagógiai tevékenységgel szemben támasztani kell. A munkáltató képzés számára a munka filozófiája és a munka mint kultúr tartalom szolgáltatják a főirányelveket. A pedagógiai szervezet minden formalizmusa felett az értékek tana honol. A pedagógiai értéktan a kultúrfilozófiának egyik alkalmazási esete: arról van itt szó, hogy a pedagógia miként szolgálja az életnek időadta értelmét. A munkára vagy személyre vonatkozó művelődési javak szintézise vezet a magunk erejéből kialakított jellemhez, amely független a történelmi, családi vagy az objektivitást bénító egyéb elfogultságtól. A pedagógiai célt elértük, mihamlgy az önállóan kifejlődött személyiségek az életben cselekvően kezdik végrehajtani kulturális közreműködésüket.

A szerző nyilván ezekben az irányelvekben tömörítette „művelődési eszményeit a gépkorszakban“, amelyeknek eredőjeként végső eszményként ezt a tételt állítja fel: *A gép az ember segítője. Az ember a gép öre.* Ennek a felettelé kívánatos megoldásnak azonban egyelőre útját állják a gazdasági számítgatások és a munkanélküliség.

Giese ebben a munkájában is jó értelemben vett reálpedagógusnak bizonyul, aki megtermékenyítő, gondolatébresztő hatással van az olvasóra és ennek látókörét minden irányban kiszélesíti és mélyíti. Könyvének nem utolsó előnye, hogy ügyes tagolással lehetővé teszi kisebb részletek tanulságos olvasását is.